
Personalijos * Personalia * Персоналии



PROFESORIUI MYKOLUI LASINSKUI – 85

Mykolas Lasinskas – tai iškili asmenybė Lietuvoje. Su juo bendrauju beveik 50 metų: klausiau jo paskaitų Kauno politechnikos institute (KPI), nuo 1957 m. dirbau jo vadovaujamos dabartinio Lietuvos energetikos instituto Hidroenergetikos ir Hidrologijos laboratorijose, bendradarbiaujame iki šiol. Apie profesorių rašiau jo jubiliejų proga (Regioninė hidrometeorologija. 1987. T. 13. P. 174–177, Mokslas ir technika. 1996. Nr. 11. P. 5–6, Energetika. 1996. Nr. 3. P. 3–4, Mykolas Lasinskas. Bibliografija. 1996. P. 7–8), tačiau, peržiūrėjęs paskelbtas publikacijas, manau, kad tai tik nuotrupos apie profesorių. Ir šis trumpas rašinys neišspręsto trūkumo. Tačiau vėlgi noriu pateikti kai kuriuos faktus iš jo įdomaus ir prasmingo gyvenimo. Tai paprasto, smalsaus ir žinių trokštančio kaimo berniuko, nebijančio sunkaus darbo ir vargų, be galo siekiančio mokslo, pagaliau mylinčio savo šalį, patrioto ir piliečio darbo vaisius. Mykolą Lasinską trumpai galima apibūdinti kaip vidurinės kartos gabų hidrotechnikos inžinierių, atkaklų ir gerai žinomą mokslininką hidrologą bei puikų pedagogą.

Štai keletas faktų iš jo turiningo gyvenimo. Mykolas Lasinskas gimė 1916 m. gruodžio 1 d. Maskvoje. Tėvas karo invalidas, dirbo kiemsargiu, motina – skalbėja. 1918 m. šešių asmenų Lasinskių šeima grįžo į Lietuvą (Rokiškio aps.) ir dirbo žemės ūkio darbininkais Veduviškio dvare. Jaunėlis Mykoliukas vasarą piemenaudavo, o žiemą mokydavosi. Taip 1929 m. baigė pradžios mokyklos keturis skyrius. Smalsusis Mykolas labai norėjo toliau mokytis, išsiprašė tėvų leisti mokytis į Rokiškio gimnaziją. Profesorius prisimena, kad materialiniu požiūriu sunkiausi buvo pirmieji mokslo metai. Mokslas sekėsi gerai, jau antraisiais mokslo metais jis pradėjo mokytis bendraamžius, užsidirbdamas duonos. Nuo tada prasidėjo Mykolo Lasinsko savarankiškas gyvenimas. Šia proga noriu atkreipti dabartinio jaunimo dėmesį, kad turint aišką tikslą, savo jėgomis galima įveikti bet kokius sunkumus, tarp jų ir materialinius. Toliau Mykolo Lasinsko gyvenimas klostėsi taip: 1934 m. baigė Rokiškio gimnazijos šešias klases ir tais pačiais metais įstojo į Kėdainių aukštesniąją kultūrtechnikos mokyklą, kurią baigė 1937 m. ir įgijo kultūrtechniko specialybę. Nuo tada prasidėjo jo vaisinga gamybinė veikla. 1937–1940 m. dirbo techniku melioratoriumi Lietuvos žemės ūkio ministerijos Melioracijos departamente, 1940–1945 m. techniku Vyriausiojoje vandens energijos valdyboje bei inžinieriumi Vyriausiojoje energetikos valdyboje. Dirbdamas gamyboje vadovavo žemės melioracijos darbams, tyrinėjo upių tinkamumą hidroelektrinėms, projektavo ir statė hidrotechnikos statinius. Darbai daugiausia buvo atliekami rankomis. Darbų vykdytojas gaudavo pinigų objektui statyti ir buvo nurodomas statybų laikas. Projektuok, organizuok, vykdyk kaip išmanai, tačiau objektą turi pastatyti laiku ir gerai. Šiuo laikotarpiu tyrėjų grupės narys M. Lasinskas topografiniu ir hidrologiniu požiūriais tyrė Minijos, Lėvens, Šventosios, Neries ir Nemuno upių slėnių atkarpas, kuriose buvo numatoma statyti hidroelektrines. Tai tokia buvo M. Lasinsko – inžinieriaus veikla.

1945–1957 m. – pedagoginio ir mokslinio darbo etapas. Tiesa, kol baigė (1948 m.) Kauno valstybinį universitetą ir įgijo inžinieriaus hidrotechnikos specialybę, dirbo laborantu ir vyr. laborantu Hidrotechnikos katedroje. Tai atvėrė M. Lasinskui duris dėstyti šioje aukštojoje mokykloje (vėliau KPI). Čia jis

skaitė platų ir labai svarbų vandens energijos panaudojimo kursą studentams, dirbdamas asistento, vyr. dėstytojo ir docento pareigose.

Dirbant pedagoginį darbą, čia jam teko pritaikyti ir inžinieriaus hidrotechniko žinias. Mat 1951 m. KPI studentai ir dėstytojai per vasarą pastatė 90 kW galios „Šešupės“ kolūkio hidroelektrinę. M. Lasinskas buvo šios hidroelektrinės projekto ir techninės priežiūros vyriausiasis inžinierius. Ši hidroelektrinė yra seniausia iš išlikusių, tačiau puikiai dirba iki šiol, nes buvo kruopščiai pastatyta.

Aukštojoje mokykloje gali dėstyti inžinierius, tačiau būtina kelti savo bendrą išprusimą ir mokslinę kvalifikaciją. Dėstytojas M. Lasinskas tam ruošėsi. KPI subūrė grupę specialistų ir pradėjo tirti upių hidroenergijos išteklius, jų praktinį panaudojimą, upių hidrologinį režimą, organizavo ekspedicijas, kuriose studijavo hidromazgus, esamų hidroįtvartų tipus ir konstrukcijas. Šitaip rinko duomenis svaresniam moksliniam darbui. Vėliau ši medžiaga praverė ruošiant kandidatinę disertaciją vienmetėje aspirantūroje Baltarusijos politechnikos institute. Disertacijai labai praverė Maskvos energetikos instituto prof. T. Zolotariovo konsultacijos. Profesorius vėliau daug padėjo Lietuvos hidrologams ruošiant kandidatines disertacijas. 1953 m. Minske M. Lasinskas apgynė kandidato disertaciją apie Lietuvos mažųjų upių hidroenergijos išteklius. Pažymėtina, kad tais laikais buvo nedaug mokslininkų, paruošusių ir apgynusių kandidato disertacijas, todėl techn. k. M. Lasinskui atsirado galimybė užimti atsakingą mokslinį postą. 1957 m. jis konkursu perėjo dirbti į Lietuvos MA Energetikos ir elektrotechnikos institutą. Čia jis įkūrė Hidroenergetikos, o 1961 m. Hidrologijos laboratorijas. Tai pats svarbiausias jo veiklos etapas. 1950–1955 ir 1974–1984 m. dėstė Lietuvos žemės ūkio akademijoje. 1976 m. M. Lasinskui suteiktas profesoriaus vardas, 1958 m. – mokslinis docento vardas.

Atsiradus galimybei plėtoti mokslinį darbą, jo vadovaujamos laboratorijos plačiai išvystė hidroenergetinių išteklių bei upių baseinų hidrografinių ir nuotėkio charakteristikų mokslinio tyrimo darbus, daug dėmesio skirdamos aukštos kvalifikacijos specialistų ruošimui.

M. Lasinskas ir jo vadovaujamos laboratorijos laikėsi regioninės inžinerinės hidrologijos krypties. Hidrologija – platus mokslas apie vandenį, jo savybes, dinamiką ir ryšį su kitais geografinės aplinkos elementais. Yra tendencijų hidrologiją nelaikyti mokslu, girdi, ji remiasi ne priežastingumo tarp įvairių elementų tyrimu, bet žinių apie gamtos objektą kaupimu. Tai tiesa, tačiau kol patikimų deterministinių hidrometeorologinių elementų ryšių dar nepavyko aptikti, hidrologijos, kaip ir hidraulikos, tikslas pateikti duomenis ir išvadas praktikai. O diskretiniai statistiniai duomenys apie upių nuotėkio charakteristikas,

pasitelkus matematinės statistikos ir tikimybių teorijos metodus, duoda projektavimui ir prognozei reikalingas išvadas. M. Lasinskas tai seniai suprato ir darbams stengėsi suteikti praktinį pritaikymą, nes mūsų šaliai buvo ir yra svarbu ištirti tiesiogiai ūkio plėtotei reikalingas hidrologines charakteristikas, o ne hidrologinius reiškinius apskritai. Pavyzdys – M. Lasinsko daktaro (dabar habilituoto daktaro) disertacija „Nemuno nuotėkio režimo dėsningumų tyrimai“, kurią 1972 m. apgynė Vilniaus universitete. Šiame darbe ištirtos Nemuno nuotėkio charakteristikos, turinčios bemaž 200 metų (nuo 1811 m.) pametinę duomenų eilę, kuri rodo šios upės (ir gretimų upių) nuotėkio kaitos būdingus bruožus. Patikimai galima prognozuoti atskiras tam tikro nuotėkio dydžio pasitaikymo arba viršijimo tikimybes, tik, žinoma, negalima įvardyti konkrečios datos.

Profesorius labiausiai vertina Lietuvos upių kadastro leidinius, parengtus jo vadovaujamos laboratorijos. „Lietuvos TSR upių kadastro“ 1-oji dalis (upių ilgiai ir baseinų plotai) išleista 1959 m., praėjus vos dvejiems metams nuo Hidroenergetikos laboratorijos įkūrimo. Šis leidinys labai greit išpopuliarėjo, o projektuotojams hidrotechnikams ir melioratoriams dar tebėra parankinė knyga. Žinoma, kai kurie instituto mokslo tarybos nariai skeptiškai vertino pateiktą spaudai „Kadastrą“, tačiau jam pritarė tuometinis direktorius narys koresp. A. Žukauskas ir tuometinis MA vyriausiasis mokslinis sekretorius akad. K. Bieliukas.

„Kadastro“ 2-oji dalis („Nemuno nuotėkis“) išleista 1960 m., 1961 m. – vertimas į rusų kalbą, 1962 m. – „Kadastro“ 3-ioji dalis (debitai, nuolydžiai, galingumas, 640 psl.) ir grafiniai priedai (191 psl.), kuriame pateikti svarbiausių upių hidrologinių ir hidroenergetinių charakteristikų išilginiai profiliai.

„Lietuvos upių kadastro“ 3 dalys, kurių įkvėpėjas ir tiesioginis vykdytojas buvo M. Lasinskas su bendradarbiais, 1965 m. pažymėtos Lietuvos valstybine mokslo ir technikos premija. Ji buvo pirmoji Institute.

Nuo 1961 m. M. Lasinskas vadovavo tik Hidrologijos laboratorijai, kuri tyrė upių vandens formavimosi, svyravimo dėsningumą ir hidrografinius pokyčius. M. Lasinskui vadovaujant ir tiesiogiai dalyvaujant buvo parengtos ir paskelbtos monografijos apie atskirus upių baseinus: „Pietryčių Lietuvos hidrografija (upės)“ (1975 m.), „Nevėžio, Dubysos, Mituvos ir Jūros baseinai“ (1979 m.), „Drūkšių regiono hidrografija“ (1983 m.). Profesorius kaip laboratorijos vedėjas, redaktorius bei leidybos organizatorius daug prisidėjo leidžiant šios tematikos leidinius.

Pažymint profesoriaus 80 metų jubiliejų, buvo surinkta visa jo darbų bibliografija: vienas ar su ben-

draaautoriais paskelbė 9 leidinius, 79 straipsnius, 46 pranešimus konferencijose, parengė 37 mokslines ataskaitas.

1994 m. profesorius išėjo į pensiją, spėjęs parengti ir 1994 m. išleisti apie 10 sp. l. leidinį „Lietuvos upių nuotėkio tyrimai. Bibliografija“, kuriame surinkta ir aptarta apie 1300 literatūros šaltinių vien apie Lietuvos upių nuotėkį. Tai ne paskutinis profesoriaus darbas, nes beveik kasmet jis parengia po straipsnį spaudai, aktyviai dalyvauja konferencijose.

Profesorius ne tik rašė ir skelbė mokslinius darbus bei straipsnius, bet ir dirbo įvairiose komisijose, komitetuose, redaktorių kolegijose, daug nuveikė dirbdamas pedagoginį darbą, rengdamas mokslinius kadrus arba padėdamas siekti mokslų aukštumų. Vadovavo 9 aspirantams, kurių 6 sėkmingai apgynė kandidato disertacijas, o trys tapo habilituotais daktarais.

Lietuvos mokslų akademija, pažymėdama profesoriaus įnašą į mokslą, 1980 m. jį išrinko nariu korrespondentu. Profesorius yra Mokslų akademijos Vandens problemų tarybos Prezidiumo narys, vadovauja Hidrologijos ir hidrogeologijos komisijai.

Minėtoje „Bibliografijoje“ apie savo nueitą kelią profesorius kukliai rašo: „Peržvelgus nueitą kelią – mokslinę veiklą, atrodo, kad dirbau pagal galimybes, kai ką padariau pats, kai ką padėjau kitiems, kai ką man padėjo kiti“. Tai tikra gyvenimo tiesa.

Profesorių matydavau kasdien žvalų, energingą ir laimingą, tokį matau retkarčiais aplankantį laboratorijos žmones, kurių yra ir pensinio amžiaus.

Profesoriau, Hidrologijos laboratorijos darbuotojai tęsia Jūsų pradėtas mokslų kryptis, dirba naujus ir šaliai reikalingus darbus. Laboratorijos darbuotojai parengė stambiają tyrimų apibendrinančią monografiją „Lietuvos upės. Hidrografija ir nuotėkis“. Šiame leidinyje apibūdinti profesoriaus pradėti Lietuvos upių tyrimai.

Sulaukęs garbingo amžiaus, profesorius rodo, kad galima laimingai ir prasmingai gyventi įvairiomis aplinkybėmis ir sąlygomis.

Laboratorijos kolektyvas, kuriam šįmet sukako 40 metų, sveikina savo buvusį vadovą Gerb. Profesorių **Mykolą Lasinską** su aštuoniasdešimt penktuoju gimtadieniu, linki tvirtos sveikatos, gražaus, ilgo ir laimingo gyvenimo, to nuoširdžiausiai linki ir „Energetikos“ žurnalo redakcinė kolegija.

Laboratorijos darbuotojų vardu
buvęs profesoriaus mokinys ir bendradarbis
habil. dr. Jonas Jablonskis